

Розмови про Бога

ОЛЬГА ГЕРАСИМЕНКО

1 СІЧНЯ 2020

Вони співають «Happy Birthday», коли до квартири заносять ялинку, бо знають, що Різдво – це день народження Христа. Вони переймаються тим, як Ісус зможе їсти святковий торт, якщо Він вознісся на небо. Вони ростуть, і їхні запитання щодня стають дедалі химернішими, але ти мушиш дати правильну відповідь на кожне. Бо вони самі колись сказали нам: «Тато апостол, і мама апостол»; це був той вік, коли, знайомлячись із кожним новим об'єктом – чи то пташка на дереві, чи кицька на вулиці, чи святий апостол Тома на малюнку – діти схильні приписувати йому в уяві звичні сімейні ролі. Якщо є котик-тато і киця-мама, значить, мусить бути тато-апостол і мама-апостол. А раз тебе нарекли апостолом, то, хоч-не-хоч, веди ближніх до спасіння. Надто коли вони – твої власні діти.

Фото: Agostina Schenone

Як починати говорити з дітьми про Бога? Цього нас не навчали на дошлюбних катехизах, а якби й навчали, то зовсім не факт, що в нашій конкретній родині цей абстрактний досвід приніс би реальну користь. Часто, зокрема від людей бездітних, можна почути доволі романтизовані думки про те, що дитині треба розповідати про Нього ще з пелюшок, а ще краще – з моменту, коли батьки лишень дізнаються про вагітність. Мені це асоціюється зі старовинними легендами про святих: мовляв, був він такий побожний, що ще немовлям у п'ятницю відмовлявся від материнського молока. Нічого поганого в таких уявленнях немає, але реальність, із якою зустрічаються молоді батьки, показує, що вони трохи наївні.

Утім, рано чи пізно ця мить настає. І тоді батьки опиняються перед серйозним викликом: як говорити про Бога з маленькою людиною, мислення якої ще просто не готове до абстрактних понять?

Ми з чоловіком пішли шляхом пояснення через любов. Адже любов – це найперше абстрактне поняття, зрозуміле дитині, ще не здатній осмислити й уявити те, чого не можна досягнути очима, почути чи відчути на дотик. Батьківська любов проявляється через турботу, через відчуття захищеності й безпеки, через терплячість і пробачення будь-яких бешкетів – і те саме

дає нам любов небесного Отця. Навряд чи можна підібрати вдаліший ключ, аби відчинити перед дітьми двері до знайомства з Богом.

«Хто такий Ісус? Ісус – Бог. Бог – один. Ісус любить Адріану», – так звучали вечірні повтори перших катехиз моєї старшої дочки, які вона шепотіла, уже лежачи в ліжку. Цікаво, але без додаткових вказівок із нашого боку вона чомусь надала особливого значення тому факту, що Бог – один, і часто супроводжувала ці повтори коментарем: «Не два, ні. Один!»

Згодом мені довелося стати свідком її кумедної суперечки з молодшою сестрою.

– Бог один!

– Ні, три!

– Ні, один!

– Ні, три!

Звісно, число «три» дитина, якій тоді ледве виповнилося два з половиною роки, обрала зовсім випадково. З тим самим успіхом вона могла суто наперекір сказати «два», «п'ять» чи «чотирнадцять». Але те, що вона сказала саме «три», перетворило суперечку між сестрами на мініатюру теологічних диспутів про Бога у Трійці єдиного, у яких колись зароджувалось і кристалізувалось вчення Вселенської Церкви.

Засвоївши ж базове знання про Божу любов, донька поспішила оцчасливлувати ним інших людей. «Бабусю, це Ісус! – оголошувала вона, побачивши на бабусиній шиї розп'яття. – Він тебе любить». Так, звучить це дуже мило, але в такий момент ти раптом чітко усвідомлюєш: рано чи пізно на шляху твоєї дитини трапиться хтось, хто з цією заявою не погодиться. І це в кращому разі. Виховувати дітей у вірі сьогодні – це розуміти, що колись тобі доведеться пояснювати їм, чому інші люди не завжди вірять у Бога. А це питання потягне за собою й інші: чому ці люди помиляються, а ми маємо рацію? Чому недостатньо просто розповісти їм про Бога, щоб вони також у Нього повірили? Питання непрості, і наразі я не можу сказати, що до них готова, але вдячна, що завдяки таким маленьким знакам мушу замислюватися й шукати відповіді вже зараз.

«Ісус – це такий Бог. Бог один. Ісус дуже великий. А в бабусі є намисто, і там Ісус маленький. Але Ісус високо-високо», – так звучали перші спроби дитини розібратись у тому, як Ісусові вдається одночасно бути на великому розп'ятті над вітварем у каплиці, куди ми ходимо на Месу, на менших розп'яттях, які вона бачить удома, і десь там, високо на небі, де Його навіть не можна побачити, хоч скільки вдивляйся (а вона, звісно ж, вдивлялася не раз). Складне завдання для дитячої свідомості, але вже зараз сам вигляд хреста в ній тісно пов'язаний із Ісусом.

– Що це? – питає донька, знайшовши збитий із двох грубих дощок хрест, який її батьки ще в студентські роки використовували для вистави в аматорському театрі.

– Це хрест.

– Гмммм. А Ісуса нема! Де Ісус?

– Він пішов на небо.

– А потім піде на Месу?

– Так. Ісус завжди присутній на Месі.

– Він піде на Месу, а там зайнято!

Ця ідея, яка невідь-звідки з'явилася в голові малої дитини, могла б стати непоганою основою для проповіді. Адже нерідко на Месі лишається дуже мало місця для Того, заради Кого ми всі тут зібралися. Іноді, приходячи на зустріч із Христом, ми споглядаємо лише самих себе, поки поруч із нами допитливі очі найменших дивляться зовсім в інший бік.

– Ісус заснув, – шепоче під час Меси донька, дивлячись на розп'яття й на заплющені очі Христа. – А потім полетів, – розкинувши руки, відтворює позу Розп'ятого. Вона ще не знає про смерть і хресну муку, але добре розуміє, що таке небо і що, аби туди потрапити, треба полетіти. Ось так, розкинувши руки – як птахи розправляють крила.

– Так, – погоджуюся я. Бо як тут не погодитися?

Священик за вітварем у цю мить так само розпростує руки у властивому домініканському обряді хрестоподібному жесті. *Unde et memores.*

Коли ходиш на Месу з дітьми, тобі відкривається маленьке чудо притаманного лише їм *sensus fidei*.

– Тссссс, – шепоче донька, дивлячись у бік дарохранительниці. – Тут дитинка спить...

– Яка дитинка? – допитуюся я, адже в каплиці немає жодного зображення Дитятка Ісуса.

– Тут дитинка. Вона спить, – наполягає дочка, нічого більше не пояснюючи, і далі дивиться туди, де зберігаються Святі Дари.

Може, цієї миті Господь і справді являє їй Себе в подобі, найближчій до її власної? Мені не дано цього знати, а донька ще не вміє детально пояснити. Так само ще не розуміє вона й сенсу Причастя, але, стаючи навколішки, раптом відриває від брошури з літургійними текстами шматочок білого паперу і з'їдає, перш ніж я встигаю щось сказати.

Минає час, і тепер уже обидві мої доньки граються вдома в Месу. По черзі вони зображають «отця Ігоря», і та, що виконує в даний момент цю почесну роль, бере на руки ляльку, коментуючи: «Отець Ігор несе дитинку». І я думаю не про те, щоби пояснювати, що дівчатка не бувають священниками: одній із них неповні чотири, а іншій – два з половиною роки; у такому віці діти легко приміряють будь-які образи та щиро у них вірять. Я думаю про таємницю віри, яку, ймовірно, вони знають і розуміють краще, ніж батьки, і прошу Бога, щоб вона залишилась

у глибині їхніх душ назавжди.

ОЛЬГА ГЕРАСИМЕНКО

1 СІЧНЯ 2020